

ಸಹಕಾರ ಸಂಘಟನೆ : ಕಿರು ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ನವೆಂಬರ್ 14 ರಿಂದ 20ರ ವರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರ ಸಪ್ತಾಹ ಆಚರಣೆ ನಿಮಿತ್ತ ಈ ಲೇಖನ.

➤ ಸಹಕಾರ ಕೃಷಿ ಪತ್ತು : ಭಾರತ ಸರಕಾರವು ಕೃಷಿಕರ ಬದುಕಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು 1904ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪತ್ತಿನ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಂದಣಿ ಮಾಡಿ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಪೇರು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗಾರಿಕೆ ಬಂಡವಾಳ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ರೈತ ಮತ್ತು ಕಸುಬುದಾರರಿಗೆ ಹಂಚುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ರೈತನಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ದುಸ್ತರವಾಯಿತು. ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಸಹಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಲಿಲ್ಲ. 1925ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದ ಕಾಯ್ದೆಯು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆ ಮಾದರಿಯ ಕಾಯ್ದೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅನೇಕ ಪ್ರಾಂತಗಳು ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಮಾದರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲೂ ಹೊಸ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವು. ಮುಂಬೈ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯ್ದೆ ಈ ವರೆಗೂ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದೆ.

➤ ಕೃಷಿ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳು: ಈ ಸಂಘಗಳು 1904ರ ಕಾಯ್ದೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಭಾರತದ 5 ಲಕ್ಷ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಕೃಷಿ ಪತ್ತನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಕ್ರಮೇಣ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತಾ, ನಂತರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಸಿಗುವ ಗ್ರಾಹಕರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಈ ಸಂಘಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಸರ್ಕಾರದವರು ಸಂಯೋಜಿಸಿದರು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪತ್ತಿನ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡ ಸಹಕಾರ ಸಂಘವನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲಾಯಿತು. 1952 ರಿಂದ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೃಷಿ ಪತ್ತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಅನೇಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. 1959ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸೇವಾ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೃಷಿಕರು ಮತ್ತು ಕಸುಬುದಾರರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

➤ ಮಾರಾಟ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು : 1912ರ ಸಹಕಾರಿ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೃಷಿ ಪತ್ತನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಂಘಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೃಷಿಕರು ಮಂಡಿಯ ಸಾಹಕಾರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅವಶ್ಯಕ ಪತ್ತನ್ನು ಪಡೆದು ತಾವು ಬೆಳೆಸಿದ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಅವರಿಗೇ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಕೆಲವು ಮಾರಾಟ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ತಜ್ಞರು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಯೋಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಮಾತ್ರ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿ ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದರು. ಕೃಷಿಗೆ ಕೇವಲ ಪತ್ತನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒದಗಿಸಿದರೆ ಸಾಲದು. ಜೊತೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಚಿಂತನೆಗಳು ನಡೆದವು. 1929 ರಿಂದ 1934 ರವರೆಗೆ ಹಿಂಜರಿತ ಉಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ ಸ್ತಬ್ಧವಾಯಿತು. 1939 ರಿಂದ 1945 ರವರೆಗೆ ದೇಶದ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಬೇಡಿಕೆ ಬಂದು ರೈತನಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆ ಸಿಗತೊಡಗಿತು. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ, ಕಬ್ಬು, ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟವನ್ನು ಜೋಡಣೆ ಮಾಡಿ ಮಾರಾಟ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವು.

➤ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲದ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು : ರೈತನಿಗೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತದ ಸಾಲದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ 1932ರಲ್ಲಿ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮಾರ್ಗೇಜ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು.

➤ ಸಹಕಾರದ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳು: ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ 160 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದು, ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾಗಿ ತಜ್ಞರ ಹಾಗೂ ಸಹಕಾರದಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಅನುಭವ ಇರುವವರು ಕೂಡಿ 7 ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

➤ ಸಹಕಾರ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಏಳು ತತ್ವಗಳು : ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಿತ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತ ಸದಸ್ಯತ್ವ; ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸದಸ್ಯ ಹತೋಟಿ, ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರ ಪಾಲು; ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ; ಶಿಕ್ಷಣ ; ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಹಕಾರ,

➤ ಸಹಕಾರಿ ಬಾವುಟ: ಸಹಕಾರಿ ಬಾವುಟಕ್ಕೆ ಏಳು ಬಣ್ಣಗಳಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಚಿಹ್ನೆ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಎರಡು ಕೈಕುಲುಕುವ ಗುರುತಾಗಿವೆ.

ಏಳು ಬಣ್ಣಗಳು (ರಕ್ತಾ ಪುಟ 3ರನ್ನು ನೋಡಿ) ಮತ್ತು ಸಂಕೇತಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

1. ಕೆಂಪು : ಸಹಕಾರಿ ಬೇಸಾಯ 2. ಕಿತ್ತಳೆ : ಸಹಕಾರಿ ಉದ್ದಿಮೆ 3. ಹಳದಿ: ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ 4. ಹಸಿರು : ಸಹಕಾರಿ ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು
5. ನೀಲಿ : ಸಹಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ 6. ಬೂದು: ಮಾನವನ ಇತರ ಸಹಕಾರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು 7. ಶಾಮಲ: ಸಹಕಾರಿ ಆರೋಗ್ಯ

“ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ ಸಹಕಾರ ತತ್ವಗಳು ದುರ್ಬಲರ ರಕ್ಷಾಕವಚವೇ ಹೊರತು ಸಬಲರ ಆಯುಧವಲ್ಲ”.

- ಸಂದೀಪ ವಿ. ಮತ್ತು ಡಿ. ಎಚ್. ಮಿತ್ರನ್ವರ

ಕೃ.ವಿ.ವಿ ಧಾರವಾಡ - 580 005 ☎: 9449294950 ಮಿಂಚಂಚಿ: mittrudh@rediffmail.com